

העותרים:

1. משה מזרחי
2. ע' א'
3. גבריאל טלקר
4. ר' ס'
5. האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד טלי ניר ו/או דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר
ו/או אבנר פינצ'וק ו/או עאוני בנא ו/או לילה מרגלית
ו/או עודד פלר ו/או גיל גן-מור ו/או תמר פלדמן
ו/או נסרין עליאן ו/או משכית בנדל
ו/או שרונה אליהו חי ו/או אן סוצ'יו
ו/או רגד ג'ראיסי ו/או רעות כהן ו/או סנא אבן ברי

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל-אביב 65154
טל': 03-5608185 ; פקס: 03-5608165

- נ ג ד -

המשיבים:

1. הרשות הממשלתית למים ולביוב

ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

2. פורום המנכ"לים של תאגידי המים והביוב בישראל

ע"י ב"כ מירית דובר ואח'
ממשרד מירית דובר – משרד עורכי דין
רחוב הצורן 4, א' ת' פולג, נתניה
טל': 09-8351605, פקס': 073-7619016

בקשה לצו ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו ביניים, אשר יורה לתאגידי המים והביוב, אותם מאגדת המשיבה
2, להימנע מניתוק צרכנים מאספקת מים ומצמצומה עקב חובות, עד אשר יאושרו הכללים לניתוק או
לצמצום אספקת מים, שאמורים להיקבע לפי סעיף 39 לחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001 או עד
למתן פסק דין בעתירה זו.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. מאז הוגשה העתירה לפני שנתיים ימים, חל שינוי משמעותי בעמדת המשיבים ביחס לנושא הסדרת ניתוקי המים לחייבים חסרי אמצעים כלכליים, ולמעשה כיום אין מחלוקת שנקודת האיזון השתנתה והמגמה היא לאסור ניתוקי מים במקרים אלו. יחד עם זאת, כפי שיפורט להלן, השלמת ניסוח ואישור הכללים שיעגנו מגמה זו עודנה מתעכבת. על מנת לתת ביטוי מעשי למגמה החדשה, ולא להמשיך בפועל פרקטיקה שעומדת בניגוד לעמדה המקצועית של המשיבה 1 ושסותרת הלכה למעשה את עקרון החוקיות, כמפורט בעתירה, מתבקשת הוצאת צו הביניים.

2. לאחר הגשת העתירה בינואר 2013 פעלה המשיבה 1 לקידום כללים לניתוק או לצמצום אספקת מים ונוסחם אף הובא לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת. לאחר דיונים בנושא, החליטה הוועדה בקיץ 2014 לדחות את נוסח הכללים שהובאו וביקשה מהמשיבה 1 לנסח מחדש את הכללים, שהעיקרון המנחה שיעמוד בבסיסם הוא איסור על ניתוק אספקת מים בשל חוב, להוציא סרבני תשלום.

3. ביום 17 בנובמבר 2014 הציגה המשיבה 1 בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת מתווה חדש לניתוקי מים בשל חובות, שבמרכזו העיקרון של העברת ההחלטה על ניתוקי מים מתאגידי המים והביוב לוועדה שתוקם אצל המשיבה 1, שתבדוק באופן פרטני את בקשות תאגידי המים לניתוק צרכנים עקב חובות, ועל בסיס ממצאיה יחליט ראש המשיבה 1 אם לאשר ניתוק מים כמבוקש אם לאו. זמן קצר לאחר מכן פירסמה המשיבה 1 נוסח חדש של טיוטת כללי תאגידי מים וביוב (הפסקה או צמצום מתן שירותי מים וביוב), התשע"ה-2014 (להלן: "טיוטת הכללים") לשימוע ציבורי. לאחר שזה נערך, אישרה ביום 8.1.15 מועצת המשיבה 1 את טיוטת הכללים.

טיוטת הכללים שיצאו לשימוע ציבורי מצ"ב ומסומנת כנספח 1.

4. בשלב זה כל הגורמים המעורבים בדבר, כולל המשיבים בעתירה זו, הסכימו כבר כי המדיניות הקיימת צריכה להשתנות, ואנו מצויים בישורת האחרונה של אישור מדיניות חדשה, ששונה משמעותית מהמדיניות הנוהגת (הרשמית והלא רשמית). הואיל והמדיניות המוצעת בטיוטת הכללים תאסור על תאגידי המים לנתק צרכנים מאספקת מים עקב חוב ללא אישור ראש המשיבה 1, לא ניתן להמשיך בפרקטיקה הקיימת במסגרתה מנותקים כ-4,000 משפחות ממים מדי חודש בחודשו עקב חוסר באמצעים כלכליים לתשלום חובות המים. למרות ההתקדמות בהסדרה, עד עתה טרם חל שינוי כלשהו בשטח. מדיווחים שמגיעים אלינו מרחבי הארץ ועל פי נתוני המשיבה 1, ניתוקי המים נמשכים כל העת.

נתוני רשות המים בדבר ניתוקי המים בחודשים ספטמבר-נובמבר 2013 כפי שנמסרו על ידי השר סילבן שלום במענה לשאילה מס' 153 של ח"כ איתן כבל מיום 6.1.14 ומסומנים כנספח 2.

5. כמפורט בהרחבה בעתירה, ניתוקי המים המבוצעים נעשים בניגוד לדין, ועל כן התבקש בית משפט נכבד זה במסגרת העתירה הנדונה להפסיקם. שכן, על פי חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001, תאגידי המים והביוב אינם רשאים לנתק צרכנים מאספקת מים בהיעדר

כללים אשר יסדירו את המקרים והתנאים בהם הם רשאים לעשות זאת. במשך 14 השנים שעברו מאז נחקק החוק לא הותקנו כללים אלו, ולפיכך פועלים תאגידי המים והביוב בעניין זה ללא הסמכה חוקית. כפי שמפורט בעתירה, התוצאה בפועל היא שכל תאגיד עושה דין לעצמו, וכך מתבצעים כל שנה עשרות אלפי ניתוקים של משפחות מאספקת מים סדירה, ללא כל כללים, פיקוח ושקיפות.

6. בשעה שהסדרת הנושא קרובה לסיום, ועל פי עמדת המשיבים עצמם הפרקטיקה הקיימת תעלם ותוחלף באישורים פרטניים שינתנו על ידי המשיבה 1 לאחר בחינה פרטנית של כל משק בית שיהיה מועמד לניתוק, אין מקום להמשיך את ניתוקי המים במתכונתם הנוכחית, שכאמור גם איננה חוקית.

7. אי הוצאת צו ביניים יפגע קשות בזכויות יסוד של אלפי משפחות ברחבי הארץ, אשר מנותקות ללא סמכות מאספקת מים בשל חוסר באמצעים לשלם את חשבונות המים הגבוהים. אי הוצאת הצו תגרום להמשך הפגיעה בזכות למים, אשר הוכרה בפסיקה הישראלית כזכות חוקתית ויסודית. כמו כן, תיפגע הזכות החוקתית לקיום בכבוד, אשר מחייבת להבטיח תנאי מחייה מינימאליים לכל אדם ובכלל זה, מים ומזון. אף הזכות לבריאות תוסיף להיפגע, היות שניתוק ממים מהווה הפרעה ממשית ליכולת הצרכנים לקיים חיים הגייניים וליכולתם להתמודד עם מחלות.

8. בנוסף תיפגע הזכות לשוויון נוכח חוסר האחידות המובהק ביחסם של תאגידי המים והביוב לצרכנים בעלי חוב. כפי שברור מהטבלה בנספח 2, עשרים תאגידי המים בחרו מיוזמתם להפסיק את מדיניות ניתוקי המים והם אינם מנתקים כלל, אולם כל יתר שלושים וחמישה תאגידי המים האחרים ממשיכים במדיניות זו. על כן, ברי כי מדובר באפליה כלפי מי שהם חסרי אמצעים כלכליים ואיתרע מזלם להתגורר בתחום אחריותו של תאגיד שמקיים את מדיניות ניתוקי המים. מי שיוסיפו להיפגע במיוחד הם ילדים, שמשפחותיהם מנותקות ממים, מה שגורם לפגיעה קשה ומיידית בהבטחת ביטחונם ושלומם מבחינה פיסית ונפשית ובזכויותיהם הבסיסיות.

9. בנסיבות העניין, התנהלותן הלקויה של המשיבות לאורך שנים, וסיכוייה הגבוהים של הדרישה שבעתירה להתקבל, כמו גם מאזן הנוחות, נוטים בבירור לטובת קבלת הצו המבוקש.

10. באשר להתנהלותן הלקויה של המשיבות יודגש, כי המשיבה 1 נמנעה במשך שנים ארוכות מאד מלקבוע את הכללים לעניין ניתוק וצמצום אספקת מים בניגוד לקבוע מפורשות בחוק ולכוונתו של המחוקק, כי כללים אלו ייקבעו תוך חצי שנה מיום חקיקת החוק. באשר לתאגידי המים והביוב שמוסיפים לנתק צרכנים מאספקת מים, הרי שאלו פועלים ביוזמתם בסתירה חזיתית לעיקרון חוקיות המינהל, בעת שהם מנתקים מדי שנה עשרות אלפי בתים מאספקת מים.

11. במאזן הנוחות שבין הצדדים, גובר הצורך בהגנה על זכויות תושבי המדינה ועל שלטון החוק. מתן הצו ימנע את המשך רמיסתו של עקרון חוקיות המנהל ואת המשך הפגיעה בזכויות יסוד ללא הסמכה בחוק. הנזק, שייגרם מאי הוצאת צו ביניים למשפחות אשר מנותקות ללא סמכות בכל רחבי הארץ, עולה לאין שיעור על הנזק שייגרם, אם בכלל, למשיבים, בפרט לאור העובדה שלתאגידי המים והביוב עומדות דרכים נוספות לגביית החוב, ודוקו: רבים מהם כבר הבינו זאת ושינו את מדיניותם באופן וולונטרי. לפיכך, מאזן הנוחות נוטה בענייננו בבירור לטובת הוצאת צו הביניים.

12. המשיב 2, פורום המנכ"לים, מסר בתגובה להודעה זו כי "פורום המנכ"לים, כפי שהודענו בעבר, אינו יכול לחייב את התאגידים לנקוט או לא לנקוט בצעדים כפי שאת מבקשת. מאחר וגם הכללים עצמם לא יאסרו ניתוקים באופן גורף כמבוקש על ידך איננו סבורים שיש מקום לצו ביניים גורף כאמור. חזקה על התאגידים כי יפעילו סמכויותיהם בנושא בזהירות המתבקשת ובתקופת הביניים שעד לאישור הכללים, כל מקרה יבחן לגופו ואין מקום לצו ביניים. מכל מקום ככל שהמדינה תסבור שיש מקום להוראות ביניים בתקופת המעבר ממילא התאגידים יפעלו על פי הוראותיה."

13. המשיבה 1 מסרה בתגובה להודעה זו:

א. "כמפורט בהרחבה בתגובתה המקדמית של המדינה לעתירות בבג"ץ 671/13 ובג"ץ 4707/13, כיום, לתאגידי המים ישנה סמכות להפעלת נוהל ניתוק מים, עד להשלמת הליכי התקנת כללים בנושא. טיוטת כללים חדשים, אושרה על ידי מועצת רשות המים ומשרד המשפטים, ותועבר בימים הקרובים (במהלך השבוע) לכנסת, לצורך קבלת אישור של ועדת הכספים. הדברים מפורטים בתגובת המדינה אשר מוגשת היום (19.1.2015) לבית המשפט הנכבד. המדינה מתנגדת לבקשה למתן צו ביניים גורף אשר יורה על איסור ניתוק מים מצרכנים ביתיים עד להתקנת כללים חדשים או עד למתן פסק דין, וזאת מהטעמים הבאים.

ב. **ראשית**, המחוקק ראה לנכון לקבוע כי ישנם מצבים בהם ניתן יהיה לנתק צרכן או לצמצם מתן שירותי מים וביוב (ראה הוראות סעיף 146 לחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001), כמו-כן טיוטת הכללים שאושרה על ידי מועצת רשות המים ומשרד המשפטים ואשר תועבר לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, מפרטת מצבים בהם ניתן יהיה לנתק צרכן מאספקת מים. לפיכך, צו הביניים הגורף המבוקש אינו מתיישב עם הוראות המחוקק ועם הוראות טיוטת הכללים שמגובשת בימים אלה.

ג. **שנית**, במישור מאזן הנוחות מתן צו המורה להימנע באופן גורף מניתוק מים עלולה לגרום תוצאות קשות ביותר לפעולת תאגידי המים, ולנזק למכלול צרכניהם. העתירות הפרטניות מתמקדות בצרכנים המצויים במצוקה קשה, אשר אין מחלוקת אשר יש ליתן להן מענה מתאים, אך מתעלמות מהצרכנים הרבים אשר אינם משלמים מים על אף שביכולתם לעשות כן. ברור לחלוטין, שתאגידי המים אינם יכולים לנהל את משק המים בלא תשלום של מאות צרכנים (ראו הנתונים בדבר היקפי הצרכנים שאינם משלמים ועולה צורך לנתקם, המפורטים

במכתבי תאגידי המים המצורפים לבג"צ 671/13). עוד ברור, כי אילו ייוודע לכל שהתאגיד אינו רשאי עוד להפסיק את אספקת המוצר לצרכן - יגדל מספר הצרכנים שאינם משלמים חובם במועד. הדבר יגרום פגיעה ברורה, ואפשר אף אנושה, ביכולתו של תאגיד המים לנהל את משק המים, והצרכנים כולם – אלה המשלמים חובם וכן סרבני התשלום – כולם יפגעו. תוצאה אפשרית נלווית ממתן צו ביניים גורף שכזה היא עליה במחירי המים, בשל מצוקות שאליהם ייקלעו תאגידי המים.

ד. מובן, כי אין להקל ראש במצוקה הנגרמת לצרכן שנותק ממים למרות שאינו מסוגל לשלם בגין המים. הנכון הוא כי תאגידי המים יקפידו על קיום הוראות הנוהל הנוגעות למצבים של מצוקה קשה ונסיבות מיוחדות. בנוסף, בידי צרכנים ספציפיים הסבורים, כי הנוהל אינו מיושם לגביהם כהלכה, וכי ניתוק אספקת המים אליהם אינו סביר ומידתי בשים לב לנסיבותיהם, להפנות תלונה לנציב התלונות של רשות המים וחזקה כי הענין יבדק במהירות והיסודיות הנדרשים ביחס לנושא כה רגיש.

ה. לעניין זה ראוי להדגיש, כי בשנת 2013. עודכנה הנחייה של מנהל הרשות לספקים ולתאגידי מים וביוב בעניין הליכי גבייה מנכים. ההנחייה אוסרת על ספקי מים להפעיל סמכויות מפקודת המיסים (גביה) ואוסרת על הליכי הוצאה לפועל כלפי קבוצת נכים שמפורטת בהנחייה. מכאן, כי טענת העותרים לפיה צו הביניים מחוייב המציאות על מנת למנוע פגיעה מאוכלוסייה מוחלשת, אינה נכונה.

ו. **שלישית**, צו הביניים המבוקש אינו עומד בתנאים למתן צו ביניים, משום שמדובר בסעד הזהה לסעד העיקרי המבוקש בעתירות, ולא בסעד שמטרתו לשמר מצב קיים. צו הביניים המבוקש **מהווה שינוי דרמטי** מהמצב הקיים, שינוי אשר אף עלול להוביל לפגיעה קשה בתאגידי המים ובצרכנים, כמפורט לעיל.

ז. **רביעית**, בבג"ץ 4707/13 ובג"ץ 671/13 – ניתן ביום 21.10.2013 צו ביניים לפיו העותרים 1-10 לא ינותקו מאספקת מים עד להכרעה בעתירה.

ח. ככל שבידי העותרים בעתירות השונות בקשות קונקרטיות המעלות נסיבות המצדיקות לשיטתן הימנעות מניתוק מים, הרי שיש באפשרותם לפנות תלונה לנציב התלונות של רשות המים, כאמור לעיל, ובמידת הצורך לפנות בעתירה לבית משפט נכבד זה.

ט. לאור האמור, המדינה מתנגדת לבקשה למתן צו ביניים, ותבקש מבית המשפט הנכבד לדחות את הבקשה."

היום, 19 בינואר 2015

טלי ניר, עו"ד

ב"כ העותרים